ಪ್ರತಿಬಿಂಬ

PRATIBIMBA –Multidisciplinary Kannada Research Journal of IIMRD
ISSN: 2582-2284
Vol-8 Issue-2, September-October 2026, Pp. 20-26
©*IIMRD*, Mysuru
IIMRD JOURNALS
www.iimrd.com

ಕನ್ನಡ ಸಾಹಿತ್ಯದಲ್ಲಿ ದಲಿತ ಆತ್ಮಕಥೆಗಳ ವೈಶಿಷ್ಟ್ಯ

ಡಾ. ಶೃತಿ ದೊಡಮನಿ
ಅತಿಥಿ ಉಪನ್ಯಾಸಕರು, ಪಾಲಿ ಹಾಗೂ ಬೌದ್ಧ ಅಧ್ಯಯನ ಕೇಂದ್ರ, ಗುಲಬರ್ಗಾ ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾಲಯ, ಕಲಬುರಗಿ

ಸಾರಾಂಶ: (Abstract)

ಕನ್ನಡ ಸಾಹಿತ್ಯದಲ್ಲಿ ದಲಿತ ಆತ್ಮಕಥೆಗಳು ದಲಿತ ಸಮುದಾಯದ ಸಾಮಾಜಿಕ, ಆರ್ಥಿಕ ಮತ್ತು ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ಅನುಭವಗಳನ್ನು ಪ್ರಾಮಾಣಿಕವಾಗಿ ದಾಖಲಿಸುವ ಪ್ರಮುಖ ಸಾಹಿತ್ಯ ಪ್ರಕಾರವಾಗಿವೆ. ಇವು ಜಾತಿ ತಾರತಮ್ಯ, ಅಸ್ಪೃಶ್ಯತೆ, ಶೋಷಣೆ ಮತ್ತು ಸಾಮಾಜಿಕ ಬಹಿಷ್ಕಾರದಂತಹ ಅನುಭವಗಳನ್ನು ವ್ಯಕ್ತಪಡಿಸುತ್ತವೆ. ವೈಯಕ್ತಿಕ ಬದುಕಿನ ಅನುಭವಗಳ ಮೂಲಕ ಸಮುದಾಯದ ಸಾಮೂಹಿಕ ನೋವು, ಹೋರಾಟ ಮತ್ತು ಅಸ್ತಿತ್ವದ ಪ್ರಶ್ನೆಗಳನ್ನು ಆತ್ಮಕಥೆಗಳು ಅನಾವರಣಗೊಳಿಸುತ್ತವೆ. ದಲಿತ ಆತ್ಮಕಥೆಗಳ ಭಾಷೆ, ನಿರೂಪಣಾ ಶೈಲಿ ಮತ್ತು ವಾಸ್ತವಾನುಭವಗಳು ಕನ್ನಡ ಸಾಹಿತ್ಯಕ್ಕೆ ಹೊಸ ಸಂವೇದನೆ ಹಾಗೂ ಅಭಿವ್ಯಕ್ತಿ ವಿಧಾನವನ್ನು ನೀಡಿವೆ. ಈ ಲೇಖನವು ಕನ್ನಡ ದಲಿತ ಆತ್ಮಕಥೆಗಳ ವೈಶಿಷ್ಟ್ಯಗಳನ್ನು ಹಾಗೂ ಅವುಗಳ ಸಾಮಾಜಿಕ ಮತ್ತು ಸಾಹಿತ್ಯಿಕ ಮಹತ್ವವನ್ನು ವಿಶ್ಲೇಷಿಸುತ್ತದೆ.

ಮುಖ್ಯಪದಗಳು (Keywords): *ದಲಿತ ಸಾಹಿತ್ಯ, ಆತ್ಮಕಥೆ, ಜಾತಿ ತಾರತಮ್ಯ, ಸಾಮಾಜಿಕ ಶೋಷಣೆ, ದಲಿತ ಅನುಭವ.*

ಪೀಠಿಕೆ

ಕನ್ನಡ ಸಾಹಿತ್ಯ ಚರಿತ್ರೆಯಲ್ಲಿ ದೀರ್ಘಕಾಲ ದಾಖಲಾಗದೆ ಉಳಿದಿದ್ದ ಆತ್ಮಕಥಾ ಸಾಹಿತ್ಯವು ಇಂದು ತನ್ನದೇ ಆದ ಮಹತ್ವವನ್ನು ಪಡೆದುಕೊಂಡು ವ್ಯಾಪಕವಾಗಿ ವಿಮರ್ಶೆಗೆ ಒಳಗಾಗುತ್ತಿದೆ. ಇಂತಹ ಆತ್ಮಕಥೆಗಳಲ್ಲಿ ದಲಿತ ಆತ್ಮಕಥೆಗಳು ವಿಶೇಷ ಸ್ಥಾನವನ್ನು ಪಡೆದಿವೆ. ಏಕೆಂದರೆ, ಇವು ಕೇವಲ ವ್ಯಕ್ತಿಯ ವೈಯಕ್ತಿಕ ಅನುಭವಗಳನ್ನು ದಾಖಲಿಸುವುದಕ್ಕೆ ಸೀಮಿತವಾಗದೆ, ಆ ವ್ಯಕ್ತಿಯ ಮೂಲಕ ಇಡೀ ಸಮುದಾಯದ ಸಾಮಾಜಿಕ ಬದುಕಿನ ಚಿತ್ರಣವನ್ನು ದಾಖಲಿಸುತ್ತವೆ. ಹೀಗಾಗಿ, ಆತ್ಮಕಥೆಯಲ್ಲಿ ವ್ಯಕ್ತಿಯ ಸ್ಥಾನ ಗೌಣವಾಗಿ, ಸಮುದಾಯದ ಸಾಮೂಹಿಕ ಅನುಭವ ಮತ್ತು ಬದುಕಿನ ವಾಸ್ತವತೆಗಳು ಪ್ರಧಾನವಾಗುತ್ತವೆ.

ದಲಿತ ಆತ್ಮಕಥೆಗಳನ್ನು ಸಬಾಲ್ಟರ್ನ್ (Subaltern) ಪರಿಕಲ್ಪನೆ ಹಾಗೂ ತಳಸಮುದಾಯಗಳ ಸಮಾಜ ಮತ್ತು ಸಂಸ್ಕೃತಿಗಳ ಅಧ್ಯಯನದ ಹಿನ್ನೆಲೆಯಲ್ಲಿ ಗ್ರಹಿಸಬಹುದಾಗಿದೆ. ಜೇಮ್ಸ್ ಬಾಲ್ಡ್ವಿನ್ ಅವರ ಅಭಿಪ್ರಾಯದಂತೆ, ಒಬ್ಬ ಓದುಗನಿಗೆ ಆತ್ಮಕಥೆಯಾಗಿ ಕಾಣುವ ಕೃತಿ ಮತ್ತೊಬ್ಬ ಓದುಗನಿಗೆ ಇತಿಹಾಸ,

Please cite this article as: ಶೃತಿ ದೊಡಮನಿ. (2026). ಕನ್ನಡ ಸಾಹಿತ್ಯದಲ್ಲಿ ದಲಿತ ಆತ್ಮಕಥೆಗಳ ವೈಶಿಷ್ಟ್ಯ ಪ್ರತಿಬಿಂಬ: *ಮಲ್ಟಿಡಿಸಿಪ್ಲಿನರಿ ಕನ್ನಡ ರಿಸರ್ಚ್ ಜರ್ನಲ್ ಆಫ್ ಐಐಎಂಆರ್‌ಡಿ, 8(2). ಪು.ಸಂ.* 20–26

ತತ್ವಶಾಸ್ತ್ರ, ಮನೋವಿಜ್ಞಾನ, ಕಾವ್ಯ, ಸಮಾಜಶಾಸ್ತ್ರ ಅಥವಾ ಆಧ್ಯಾತ್ಮಿಕ ಸಿದ್ಧಾಂತದ ರೂಪದಲ್ಲಿಯೂ ಕಾಣಬಹುದು. ಈ ರೀತಿಯ ವಿಭಿನ್ನ ದೃಷ್ಟಿಕೋನಗಳನ್ನು ಹೊಂದಿರುವ ಆತ್ಮಕಥೆಗಳ ವೈಶಿಷ್ಟ್ಯವನ್ನು ಅರಿಯುವುದು ಮುಖ್ಯವಾಗಿದೆ.

ವೈಶಿಷ್ಟ್ಯ ಎಂದರೇನು?

'ವೈಶಿಷ್ಟ್ಯ' ಎಂದರೆ ವಿಶೇಷತೆ ಅಥವಾ ಒಂದಕ್ಕಿಂತ ಮತ್ತೊಂದು ಭಿನ್ನವಾಗಿರುವ ಗುಣ. ಹೀಗೆ ಹಲವು ರೀತಿಯ ವಿಭಿನ್ನತೆಗಳನ್ನು ಹೊಂದಿರುವ ಆತ್ಮಕಥೆಗಳ ವೈಶಿಷ್ಟ್ಯವನ್ನು ಅರಿಯಲು ಅವುಗಳ ಸಾಮಾಜಿಕ, ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ, ಜನಾಂಗೀಯ ಮತ್ತು ಪ್ರಾದೇಶಿಕ ಆಯಾಮಗಳನ್ನು ಪರಿಗಣಿಸಬಹುದು.

ದಲಿತ ಆತ್ಮಕಥೆಗಳ ವೈಶಿಷ್ಟ್ಯ

ದಲಿತರ ಬದುಕಿನ ಸಮಗ್ರ ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ಚಿತ್ರಣವನ್ನು ಅರಿಯುವುದು ಈ ಅಧ್ಯಯನದ ಪ್ರಮುಖ ಉದ್ದೇಶವಾಗಿದೆ. ದಲಿತ ಸಮುದಾಯಗಳ ಜನಾಂಗೀಯ, ಸಾಮಾಜಿಕ, ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ಮತ್ತು ಪ್ರಾದೇಶಿಕ ಬದುಕಿನಲ್ಲಿ ಹಲವು ರೀತಿಯ ಆಚರಣೆಗಳು, ಸಂಪ್ರದಾಯಗಳು ಮತ್ತು ಜೀವನ ವಿಧಾನಗಳು ರೂಪುಗೊಂಡಿವೆ. ಅವು ಕಾಲಕ್ರಮೇಣ ವಿಭಿನ್ನ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಬೆಳೆದು ಬಂದಿದ್ದರೂ, ಅವುಗಳ ಮೂಲ ಆಶಯಗಳು ಹಲವು ಸಂದರ್ಭಗಳಲ್ಲಿ ಮುಂದುವರಿದುಕೊಂಡು ಬಂದಿರುವುದನ್ನು ದಲಿತ ಆತ್ಮಕಥೆಗಳ ಮೂಲಕ ತಿಳಿದುಕೊಳ್ಳಬಹುದು.

ಜನಾಂಗೀಯ ವೈಶಿಷ್ಟ್ಯ

ಭಾರತೀಯ ಸಮಾಜದಲ್ಲಿ ಪ್ರಾದೇಶಿಕವಾಗಿ ಹಾಗೂ ಸಾಮಾಜಿಕವಾಗಿ ಹಲವು ರೀತಿಯ ಜನಾಂಗೀಯ ವೈವಿಧ್ಯಗಳು ಕಂಡುಬರುತ್ತವೆ. ಒಂದು ಪ್ರದೇಶದಿಂದ ಮತ್ತೊಂದು ಪ್ರದೇಶಕ್ಕೆ ಭಿನ್ನವಾಗಿ ಕಾಣಿಸಿಕೊಳ್ಳುವ ಜನಾಂಗೀಯ ವೈಶಿಷ್ಟ್ಯಗಳನ್ನು ದಲಿತ ಆತ್ಮಕಥೆಗಳ ಮೂಲಕ ಅರಿಯಬಹುದು. ದಲಿತ ಆತ್ಮಕಥೆಗಳಲ್ಲಿ ಅವರ ಬದುಕಿನ ಚಿತ್ರಣ ಸಹಜವಾಗಿ ಮೂಡಿಬರುತ್ತದೆ. ಪ್ರತಿಯೊಂದು ದಲಿತ ಆತ್ಮಕಥೆಯಲ್ಲಿನ ಜನಾಂಗ ಒಂದೇ ಆಗಿದ್ದರೂ, ಅವರ ಸಾಮಾಜಿಕ ಬದುಕು, ಜೀವನಶೈಲಿ ಮತ್ತು ಅಸ್ತಿತ್ವದ ಸ್ವರೂಪಗಳಲ್ಲಿ ಹಲವು ರೀತಿಯ ವೈವಿಧ್ಯಗಳನ್ನು ಕಾಣಬಹುದು.

ಹೀಗೆ ಹಲವು ರೀತಿಯ ವಿಭಿನ್ನತೆಗಳನ್ನು ಹೊಂದಿರುವ ದಲಿತ ಸಮುದಾಯಗಳ ಜನಾಂಗೀಯ ವೈಶಿಷ್ಟ್ಯಗಳನ್ನು ದಾಖಲಿಸುವುದು ಮಹತ್ವದ್ದಾಗಿದೆ. 'ಜನಾಂಗೀಯ ವೈಶಿಷ್ಟ್ಯ'ವನ್ನು ಜಾತಿಯ ಆಧಾರದ ಮೇಲೆ ಪರಿಗಣಿಸಿದಾಗ, ದಲಿತರು ಯಾರು ಎಂಬ ಪ್ರಶ್ನೆಯೊಂದಿಗೆ ಅವರ ಜಾತಿ ಮತ್ತು ಸಾಮಾಜಿಕ ಹಿನ್ನೆಲೆಯ ವೈಶಿಷ್ಟ್ಯವನ್ನೂ ಗಮನಿಸಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ.

ದಲಿತ ಸಮುದಾಯದೊಳಗೆ ಹೊಲೆಯರು, ಮಾದಿಗರು, ಲಂಬಾಣಿಗಳು ಹಾಗೂ ಅಲೆಮಾರಿ ಜನಾಂಗಗಳಂತಹ ಹಲವು ಸಮುದಾಯಗಳಿವೆ. ಇವುಗಳ ಸಾಮಾಜಿಕ ಮತ್ತು ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ವೈಶಿಷ್ಟ್ಯಗಳು ಪರಸ್ಪರ ಭಿನ್ನವಾಗಿವೆ. ಅವರ ಬದುಕು, ಜೀವನಶೈಲಿ ಮತ್ತು ಜೀವನ ವಿಧಾನಗಳಲ್ಲಿಯೂ ವೈವಿಧ್ಯ ಕಂಡುಬರುತ್ತದೆ.

ದಲಿತ ಆತ್ಮಕಥೆಗಳಲ್ಲಿ ಆರ್ಥಿಕ, ಸಾಮಾಜಿಕ ಮತ್ತು ರಾಜಕೀಯವಾಗಿ ತುಳಿತಕ್ಕೆ ಒಳಗಾದ ಜನರು ಅದೇ ಸಾಮಾಜಿಕ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯ ವಿರುದ್ಧ ಹೋರಾಟ ನಡೆಸಿದ ಸಂದರ್ಭಗಳು ದಾಖಲಾಗಿವೆ. ಇದರಿಂದ ಅವರ ಬದುಕಿನಲ್ಲಿ ಬಂಡಾಯದ ಗುಣವೂ ಅಡಕವಾಗಿರುವುದು ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗುತ್ತದೆ.

ಅಂಬೇಡ್ಕರ್ ಅವರ ತತ್ವಸಿದ್ಧಾಂತವನ್ನು ಅರಿತ ನಂತರ ಕೆಲವು ಸಮುದಾಯಗಳಲ್ಲಿ ಬೌದ್ಧ ಧರ್ಮದತ್ತ ಒಲವು ಹೆಚ್ಚಾದುದು ಕೂಡ ಗಮನಾರ್ಹವಾಗಿದೆ. ದೇವರನ್ನು ಮಾನವ ನಿರ್ಮಿತ ವಿಗ್ರಹವೆಂದು ಪರಿಗಣಿಸುವ ಮನೋಭಾವವೂ ಕೆಲವು ಆತ್ಮಕಥೆಗಳಲ್ಲಿ ವ್ಯಕ್ತವಾಗಿದೆ. ಈ ಹಿನ್ನೆಲೆಯಲ್ಲಿ, ಒಮ್ಮೆ ಗೆಳೆಯರೊಂದಿಗೆ ಸೇರಿ ಮಾರಮ್ಮನ ಗುಡಿಯಲ್ಲಿದ್ದ ಕಲ್ಲುದೇವರುಗಳನ್ನು ತೆಗೆದು ಊರಿನ ಮುಂದಿನ ಕೆರೆಗೆ ಎಸೆದ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ತಮ್ಮ ಓಣಿಯಲ್ಲಿ ದೊಡ್ಡ ಜಗಳವೇ ನಡೆದ ಘಟನೆಯನ್ನು ಲೇಖಕರು ದಾಖಲಿಸಿದ್ದಾರೆ.

ಇಂತಹ ಹಲವು ರೀತಿಯ ಬದಲಾವಣೆಗಳು ಈ ಸಮುದಾಯಗಳ ವೈಶಿಷ್ಟ್ಯವನ್ನು ಗುರುತಿಸಲು ನೆರವಾಗುತ್ತವೆ. ದಲಿತ ಆತ್ಮಕಥೆಗಳಲ್ಲಿ ಆತ್ಮವಿಮರ್ಶೆಯ ಜೊತೆಗೆ ಹಸಿವು, ದಾರಿದ್ರ್ಯ, ಬಡತನ, ಅಸ್ಪೃಶ್ಯತೆ, ಸಾಮಾಜಿಕ ಅಸಮಾನತೆ ಹಾಗೂ ರಾಜಕೀಯ ಅವಕಾಶಗಳ ಕೊರತೆಯಂತಹ ಅನುಭವಗಳೂ ವ್ಯಕ್ತವಾಗುತ್ತವೆ. ದಲಿತರು ಬರೆದ ಆತ್ಮಕಥೆಗಳು ಕೇವಲ ಒಬ್ಬ ವ್ಯಕ್ತಿಯ ಕಥೆಯಾಗದೆ, ಇಡೀ ಸಮುದಾಯದ ಕಥೆಯಾಗಿ ಹೊರಹೊಮ್ಮಿವೆ ಎಂಬುದು ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗುತ್ತದೆ.

ದಲಿತ ಆತ್ಮಕಥೆಗಳಲ್ಲಿ ವ್ಯಕ್ತವಾಗಿರುವ ಜನಾಂಗೀಯ, ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ, ಸಾಮಾಜಿಕ ಹಾಗೂ ಪ್ರಾದೇಶಿಕ ವೈಶಿಷ್ಟ್ಯಗಳು ಮಹತ್ವದ್ದಾಗಿವೆ. ಈ ವೈಶಿಷ್ಟ್ಯಗಳ ಮೂಲಕ ದಲಿತ ಸಮುದಾಯಗಳ ಬದುಕು, ಹೋರಾಟ, ಸಂಸ್ಕೃತಿ ಮತ್ತು ಸಾಮಾಜಿಕ ಅಸ್ತಿತ್ವವನ್ನು ಅರ್ಥಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಲು ಸಾಧ್ಯವಾಗುತ್ತದೆ.

ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ವೈಶಿಷ್ಟ್ಯ

ಕಲ್ಯಾಣ ಕರ್ನಾಟಕದ ದಲಿತ ಆತ್ಮಕಥೆಗಳನ್ನು ಅಧ್ಯಯನ ಮಾಡುವ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಅವುಗಳ ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ಮಹತ್ವವನ್ನು ಗಮನಿಸುವುದು ಅಗತ್ಯವಾಗಿದೆ. ಒಂದು ಜನಾಂಗವು ನಾಡಿನ ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ಚರಿತ್ರೆಗೆ ನೀಡಿರುವ ಕೊಡುಗೆಯನ್ನು ತಿಳಿದುಕೊಳ್ಳುವುದು ಮಹತ್ವದ್ದಾಗಿದೆ. ಒಂದು ಪ್ರದೇಶದ ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ಶ್ರೀಮಂತಿಕೆಯನ್ನು ರೂಪಿಸುವಲ್ಲಿ ಅಲ್ಲಿನ ಜನಸಾಮಾನ್ಯರ ಕೊಡುಗೆ ಪ್ರಮುಖವಾಗಿರುತ್ತದೆ. ಅವರ ಆಚಾರ–ವಿಚಾರಗಳು, ಉಡುಗೆ–ತೊಡುಗೆಗಳು, ಭಾಷೆ, ಆಹಾರ ಪದ್ಧತಿ, ಜೀವನ ವಿಧಾನಗಳು ಮುಂತಾದವುಗಳ ಮೂಲಕ ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ವೈವಿಧ್ಯವನ್ನು ಗುರುತಿಸಬಹುದು.

ದಲಿತ ಆತ್ಮಕಥೆಗಳಲ್ಲಿ ಕಂಡುಬರುವ ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ಚರಿತ್ರೆಯನ್ನು ಸಾಮಾಜಿಕ, ಆರ್ಥಿಕ, ರಾಜಕೀಯ ಮತ್ತು ಸಾಂಪ್ರದಾಯಿಕ ನೆಲೆಗಳಲ್ಲಿ ಗುರುತಿಸಬಹುದು. ಅವರ ಜೀವನ ವಿಧಾನದಲ್ಲಿ ಅಡಕವಾಗಿರುವ ವಿವಿಧ ಅಂಶಗಳು ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ವೈಶಿಷ್ಟ್ಯವನ್ನು ರೂಪಿಸುತ್ತವೆ. ಈ ಹಿನ್ನೆಲೆಯಲ್ಲಿ ದಲಿತ ಆತ್ಮಕಥೆಗಳು ಕೇವಲ ವೈಯಕ್ತಿಕ ಬದುಕಿನ ದಾಖಲೆಗಳಾಗಿರದೆ, ಸಮುದಾಯದ ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ಬದುಕಿನ ದಾಖಲೆಗಳಾಗಿಯೂ ಮಹತ್ವವನ್ನು ಪಡೆದುಕೊಳ್ಳುತ್ತವೆ.

‘ಸಂಸ್ಕೃತಿ’ ಎಂಬುದು ವಿಶಾಲವಾದ ಪರಿಕಲ್ಪನೆಯಾಗಿದೆ. ಸಂಸ್ಕೃತಿಯನ್ನು ಕೇವಲ ಕಲೆ, ಸಾಹಿತ್ಯ, ಆಹಾರ ಮತ್ತು ಉಡುಪುಗಳಿಗೆ ಸೀಮಿತಗೊಳಿಸಲಾಗುವುದಿಲ್ಲ. ಒಂದು ಸಮಾಜದ ಜೀವನ ವಿಧಾನ,

ಆಚಾರ–ವಿಚಾರ, ನಂಬಿಕೆಗಳು, ಆಚರಣೆಗಳು, ಸಂಬಂಧಗಳು ಮತ್ತು ಆಲೋಚನಾ ವಿಧಾನಗಳೂ ಸಂಸ್ಕೃತಿಯ ಭಾಗವಾಗಿವೆ. ಈ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ದಲಿತ ಆತ್ಮಕಥೆಗಳಲ್ಲಿ ವ್ಯಕ್ತವಾಗಿರುವ ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ವೈಶಿಷ್ಟ್ಯಗಳನ್ನು ಅಧ್ಯಯನ ಮಾಡಬಹುದು.

ಸಮಾಜದ ಅನಕ್ಷರಸ್ಥ ಹಾಗೂ ತಳಸಮುದಾಯದ ಜನರಿಗೆ ಸಾಮಾಜಿಕ ಮತ್ತು ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ಕೊಡುಗೆ ನೀಡಿದ ಮಹಾಪುರುಷರ ಪರಿಚಯವನ್ನು ಮಾಡಿಕೊಡುವುದೂ ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ವೈಶಿಷ್ಟ್ಯ ದ ಒಂದು ಭಾಗವಾಗಿದೆ. ಅಂತಹ ಮಹಾಪುರುಷರ ವಿಚಾರಗಳನ್ನು ತಳಸಮುದಾಯಗಳಿಗೆ ಪರಿಚಯಿಸುವಲ್ಲಿ ದಲಿತ ಸಂಘರ್ಷ ಸಮಿತಿಯ ಪಾತ್ರವನ್ನು ಎಸ್. ಪಿ. ಸುಳ್ಳದ ಅವರ ಆತ್ಮಕಥೆಯಲ್ಲಿ ಕಾಣಬಹುದು.

"ಗುಲಬರ್ಗಾ ಜಿಲ್ಲೆಯಲ್ಲಿ ಪ್ರತಿ ಹಳ್ಳಿ–ಹಳ್ಳಿಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಡಾ. ಅಂಬೇಡ್ಕರ್ ಜಯಂತಿ ಮತ್ತು ಮಹಾಪರಿನಿರ್ವಾಣ ದಿನವನ್ನು ಚಾಚೂತಪ್ಪದೆ ತಮ್ಮ–ತಮ್ಮ ಶಕ್ತಿಗನುಸಾರವಾಗಿ ಆಚರಿಸುವುದು ಮೊದಲಿನಿಂದಲೂ ಇತ್ತು. ಡಾ. ಅಂಬೇಡ್ಕರ್ ಜಯಂತಿಯ ಆಚರಣೆಯ ಜೊತೆಗೆ ಬುದ್ಧ–ಬಸವರ ಹೆಸರುಗಳನ್ನು ಸೇರಿಸಿ, ಎಲ್ಲಾ ಜನಾಂಗದವರನ್ನು ಒಂದೇ ವೇದಿಕೆಯಲ್ಲಿ ಸೇರಿಸಿ ನವ ಸಮಾಜ ನಿರ್ಮಾಣಕ್ಕೆ ಯುವಕರಿಗೆ ಕರೆ ನೀಡಲಾಗುತ್ತಿತ್ತು. ಏಪ್ರಿಲ್ 14 ಮತ್ತು ಡಿಸೆಂಬರ್ ತಿಂಗಳುಗಳಲ್ಲಿ ದಲಿತ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳು ತಮ್ಮ ತಮ್ಮ ಗ್ರಾಮಗಳಿಗೆ ತೆರಳಿ ನೀಲಿ ಧ್ವಜ ಮತ್ತು ಪಂಚಶೀಲ ಧ್ವಜಗಳನ್ನು ಸಿದ್ಧಪಡಿಸುತ್ತಿದ್ದರು. ಮಹಿಳೆಯರು ಹಾಗೂ ದಲಿತ ಕಾರ್ಮಿಕರನ್ನು ಒಂದೆಡೆ ಸೇರಿಸಿ, ಏಪ್ರಿಲ್ 14 ನಮಗೆ ದೊಡ್ಡ ಹಬ್ಬವೆಂದು ಹೇಳಲಾಗುತ್ತಿತ್ತು."

ಹೀಗೆ ಮಹಾಪುರುಷರ ಕೊಡುಗೆಯನ್ನು ತಳಸಮುದಾಯದ ಜನರಿಗೆ ಹಾಗೂ ವಿವಿಧ ಜಾತಿ–ಜನಾಂಗಗಳವರಿಗೆ ಪರಿಚಯಿಸುವ ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ವೈಶಿಷ್ಟ್ಯವು ದಲಿತ ಆತ್ಮಕಥೆಗಳಲ್ಲಿ ಅರ್ಥಪೂರ್ಣವಾಗಿ ವ್ಯಕ್ತವಾಗಿದೆ. ಇದು ಅವರ ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ಜೀವನದ ಒಂದು ಪ್ರಮುಖ ಹಾದಿಯಾಗಿ ಕಂಡುಬರುತ್ತದೆ.

ಸಾಮಾಜಿಕ ವೈಶಿಷ್ಟ್ಯ

ಶತಮಾನಗಳಿಂದ ಶ್ರೇಣೀಕೃತ ಸಾಮಾಜಿಕ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯಲ್ಲಿ ತಮ್ಮ ಬದುಕನ್ನು ಸವೆಸಿಕೊಂಡು ಬಂದಿರುವ ದಲಿತರ ಜೀವನದಲ್ಲಿ ಎದುರಾದ ಸಾಮಾಜಿಕ ಅನುಭವಗಳು ದಲಿತ ಆತ್ಮಕಥೆಗಳ ಮೂಲಕ ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿ ವ್ಯಕ್ತವಾಗುತ್ತವೆ. ಸಾಮಾಜಿಕವಾಗಿ ತಮ್ಮದೇ ಆದ ಸಂಪ್ರದಾಯ, ಜೀವನ ವಿಧಾನ ಮತ್ತು ಸಂಬಂಧಗಳನ್ನು ಹೊಂದಿರುವ ದಲಿತ ಸಮುದಾಯಗಳು ಸಮಾಜಕ್ಕೆ ನೀಡಿರುವ ಕೊಡುಗೆ ಅಪಾರವಾಗಿದೆ ಎಂಬುದನ್ನು ಇಲ್ಲಿ ಗಮನಿಸಬಹುದು.

ದಲಿತ ಆತ್ಮಕಥೆಗಳ ಹಿನ್ನೆಲೆಯಲ್ಲಿ ನೋಡಿದಾಗ ಅವರ ಸಾಮಾಜಿಕ ವೈಶಿಷ್ಟ್ಯವು ಪ್ರಮುಖವಾಗಿ ಕಾಣಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತದೆ. ಸಮಾಜದಲ್ಲಿ ಒಂದು ವರ್ಗವನ್ನು 'ಬೇಕಿಲ್ಲ' ಎಂಬ ಮನೋಭಾವದಿಂದ ದೂರವಿಡುತ್ತಿದ್ದ ಸಾಮಾಜಿಕ ಪರಿಸ್ಥಿತಿಗಳ ನಡುವೆಯೂ ದಲಿತರು ತಮ್ಮ ಬದುಕನ್ನು ರೂಪಿಸಿಕೊಂಡಿದ್ದಾರೆ. ಈ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಅವರ ಜೀವನ ವಿಧಾನವನ್ನು ಅರಿಯುವುದು ಮುಖ್ಯವಾಗಿದೆ.

ದಲಿತರ ಬದುಕು ಹಸಿವು, ಬಡತನ, ಅವಮಾನ ಮತ್ತು ಅನಕ್ಷರತೆಯಿಂದ ಕೂಡಿದ್ದರೂ, ನಂತರ ಅಕ್ಷರದ ಬೆಳಕಿನತ್ತ ಸಾಗಿದ ಪರಿವರ್ತನೆಯು ಅವರ ಸಾಮಾಜಿಕ ಬದುಕಿನ ಪ್ರಮುಖ ಲಕ್ಷಣವಾಗಿದೆ.

ಸಾಮಾಜಿಕವಾಗಿ ತುಳಿತಕ್ಕೆ ಒಳಗಾದವರಿಗೆ ನ್ಯಾಯ ಮತ್ತು ಸಮಾನತೆಯನ್ನು ದೊರಕಿಸಿಕೊಡುವ ಹೋರಾಟವು ದಲಿತ ಆತ್ಮಕಥೆಗಳ ಪ್ರಮುಖ ಆಶಯವಾಗಿದೆ. ಹೀಗಾಗಿ, ದಲಿತ ಆತ್ಮಕಥೆಗಳ ಜೀವನಾನುಭವಗಳಲ್ಲಿ ಸಾಮಾಜಿಕ ವೈಶಿಷ್ಟ್ಯವು ಪ್ರಧಾನವಾಗಿ ವ್ಯಕ್ತವಾಗಿದೆ.

ಮನುಷ್ಯನು ಸಂಘಜೀವಿಯಾಗಿರುವುದರಿಂದ ಸಮಾಜದಲ್ಲಿ ಪರಸ್ಪರ ಸಂಬಂಧಗಳಿಗೆ ಹಿಂದಿನ ಕಾಲದಿಂದಲೂ ಮಹತ್ವವಿದೆ. ದಲಿತ ಆತ್ಮಕಥೆಗಳಲ್ಲಿ ಕುಟುಂಬ, ಸಮುದಾಯ, ನೆರೆಹೊರೆಯವರು ಮತ್ತು ಸಾಮಾಜಿಕ ಸಂಬಂಧಗಳ ವಿವಿಧ ಆಯಾಮಗಳು ದಾಖಲಾಗಿವೆ. ಈ ಸಂಬಂಧಗಳ ಮೂಲಕ ಅವರ ಸಾಮಾಜಿಕ ಬದುಕಿನ ಸ್ವರೂಪವನ್ನು ಅರ್ಥಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಬಹುದು.

ಪ್ರಾದೇಶಿಕ ವೈಶಿಷ್ಟ್ಯ

ಪ್ರಾದೇಶಿಕವಾಗಿ ಕರ್ನಾಟಕವು ಅಪಾರ ವೈವಿಧ್ಯ ಮತ್ತು ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ಶ್ರೀಮಂತಿಕೆಯನ್ನು ಹೊಂದಿರುವ ನಾಡಾಗಿದೆ. ರಾಜಕೀಯ, ಸಾಮಾಜಿಕ, ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ, ಭೌಗೋಳಿಕ ಮತ್ತು ಆರ್ಥಿಕವಾಗಿ ವೈವಿಧ್ಯಮಯವಾಗಿರುವ ಕರ್ನಾಟಕವು ತನ್ನದೇ ಆದ ಐತಿಹಾಸಿಕ ಹಾಗೂ ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ಪರಂಪರೆಯನ್ನು ಹೊಂದಿದೆ.

ಕರ್ನಾಟಕದ ಕಲ್ಯಾಣ ಕರ್ನಾಟಕ ಪ್ರದೇಶವೂ ತನ್ನದೇ ಆದ ವಿಶಿಷ್ಟ ಮಹತ್ವವನ್ನು ಹೊಂದಿದೆ. ಶರಣರು, ಸಂತರು, ದಾಸರು ಮತ್ತು ಸೂಫಿಗಳ ಚಿಂತನೆ ಹಾಗೂ ಪರಂಪರೆ ಈ ಪ್ರದೇಶದ ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ಬದುಕಿನ ಮೇಲೆ ಪ್ರಭಾವ ಬೀರಿವೆ. ಹಲವು ಐತಿಹಾಸಿಕ ಘಟನೆಗಳಿಗೆ ಸಾಕ್ಷಿಯಾಗಿರುವ ಈ ಪ್ರದೇಶವು ತನ್ನದೇ ಆದ ಪ್ರಾದೇಶಿಕ ಮತ್ತು ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ವೈಶಿಷ್ಟ್ಯವನ್ನು ಹೊಂದಿದೆ. ಹಲವು ರಾಜರ ಆಳ್ವಿಕೆಗೆ ಒಳಪಟ್ಟ ಈ ಪ್ರದೇಶವು ಶ್ರೀಮಂತ ಐತಿಹಾಸಿಕ ಪರಂಪರೆಯನ್ನು ಹೊಂದಿದೆ. ಇಲ್ಲಿನ ಅನೇಕ ಸಾಹಿತಿಗಳು ಕರ್ನಾಟಕದ ಸಾಹಿತ್ಯ, ಸಂಸ್ಕೃತಿ ಮತ್ತು ಪರಂಪರೆಗೆ ಮಹತ್ವದ ಕೊಡುಗೆ ನೀಡಿದ್ದಾರೆ.

ಮಹಾರಾಷ್ಟ್ರದ ಗಡಿಗೆ ಹೊಂದಿಕೊಂಡಿರುವ ಕೆಲವು ಗ್ರಾಮಗಳಲ್ಲಿ ಪ್ರಾದೇಶಿಕವಾಗಿ ಭಾಷಾ ಮತ್ತು ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ವೈವಿಧ್ಯ ಕಂಡುಬರುತ್ತದೆ. ಗಡಿಭಾಗದ ಜನರು ಕನ್ನಡ ಮತ್ತು ಮರಾಠಿ ಭಾಷೆಗಳ ಮಿಶ್ರಿತ ರೂಪವನ್ನು ಬಳಸುವುದರಿಂದ ವಿಶಿಷ್ಟವಾದ ಪ್ರಾದೇಶಿಕ ಭಾಷಾ ಪರಿಸರ ನಿರ್ಮಾಣವಾಗಿದೆ. ಈ ಪ್ರಾದೇಶಿಕ ವೈಶಿಷ್ಟ್ಯಗಳು ದಲಿತ ಆತ್ಮಕಥೆಗಳಲ್ಲಿಯೂ ದಾಖಲಾಗಿವೆ.

‘ಅಸ್ಪೃಶ್ಯತೆ ಭಾವಾನುಭವ’ ಕೃತಿಯಲ್ಲಿ ಶಾಲೆಯ ನಂತರ ಮನೆಗೆ ಮರಳುವ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಲೇಖಕರು ಅನುಭವಿಸಿದ ಹಲವು ಘಟನೆಗಳನ್ನು ದಾಖಲಿಸಿದ್ದಾರೆ.

“ಕೆರೂರದಿಂದ ಹಿಪ್ಪರಗಿಗೆ ಹೋಗಿ ಬರುವುದು, ಗೆಳೆಯರ ಸಹವಾಸದಲ್ಲಿ ಹೊಸ ಹೊಸ ಅನುಭವಗಳನ್ನು ಕಲಿಯುವುದು ಮತ್ತು ವಿವಿಧ ಚಟುವಟಿಕೆಗಳಲ್ಲಿ ತೊಡಗಿಸಿಕೊಳ್ಳುವುದು ನಮ್ಮ ದಿನಚರಿಯಾಗಿತ್ತು. ಶಾಲೆಗೆ ಹೋಗಿ ಬರುವಾಗ ಗೆಳೆಯರೊಂದಿಗೆ ಬಾವಿಯಲ್ಲಿ ಈಜು ಕಲಿಯುತ್ತಿದ್ದೆವು. ದಾರಿಯಲ್ಲಿ ಜೇನು ಬಿಡಿಸುವುದು, ಹೊಲಗಳಲ್ಲಿ ಹಣ್ಣುಗಳನ್ನು ಕಿತ್ತು ತಿನ್ನುವುದು, ಗೆಣಸು ಕದಿಯುವುದು, ನಿಂಬೆಹಣ್ಣು ಕೀಳುವುದು ಹಾಗೂ ಬಾವಿಯಲ್ಲಿ ಜಿಗಿದು ಆಟವಾಡುವುದು, ಹುಣಸೆಮರ ಹತ್ತಿ ಹುಣಸೆ ತಿನ್ನುವುದು ಮುಂತಾದ ತುಂಟಾಟಗಳನ್ನು ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದೆವು.**”**

ಇಂತಹ ಅನುಭವಗಳು ಒಂದು ನಿರ್ದಿಷ್ಟ ಪ್ರದೇಶದ ಭೌಗೋಳಿಕ ಪರಿಸರ, ಜನಜೀವನ, ಭಾಷೆ, ಆಹಾರ ಪದ್ಧತಿ ಮತ್ತು ಸಾಮಾಜಿಕ ಸಂಬಂಧಗಳ ಚಿತ್ರಣವನ್ನು ನೀಡುತ್ತವೆ. ಹೀಗಾಗಿ ದಲಿತ ಆತ್ಮಕಥೆಗಳಲ್ಲಿ ಪ್ರಾದೇಶಿಕ ವೈಶಿಷ್ಟ್ಯವೂ ಮಹತ್ವದ ಸ್ಥಾನವನ್ನು ಪಡೆದುಕೊಂಡಿದೆ.

ಒಂದು ಜನಾಂಗದ ಭೌಗೋಳಿಕ ಮತ್ತು ಪ್ರಾದೇಶಿಕ ವೈಶಿಷ್ಟ್ಯಗಳು ಆ ಪ್ರದೇಶದ ಕಲೆ, ಸಾಹಿತ್ಯ, ಆಚಾರ–ವಿಚಾರ ಹಾಗೂ ಮಾನವ ಸಂಬಂಧಗಳೊಂದಿಗೆ ನಿಕಟವಾಗಿ ಸಂಬಂಧ ಹೊಂದಿರುತ್ತವೆ. ದಲಿತ ಆತ್ಮಕಥೆಗಳಲ್ಲಿ ಅಡಕವಾಗಿರುವ ಇಂತಹ ಪ್ರಾದೇಶಿಕ ವೈಶಿಷ್ಟ್ಯಗಳನ್ನು ಸಂಶೋಧನಾ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಅಧ್ಯಯನ ಮಾಡುವುದರಿಂದ ಆಯಾ ಪ್ರದೇಶದ ಸಾಮಾಜಿಕ ಮತ್ತು ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ಬದುಕನ್ನು ಅರ್ಥಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಲು ಸಾಧ್ಯವಾಗುತ್ತದೆ.

ದಲಿತ ಆತ್ಮಕಥೆಗಳ ಸಾಹಿತ್ಯಿಕ ಮಹತ್ವ

ಕನ್ನಡ ಸಾಹಿತ್ಯಕ್ಕೆ ಆತ್ಮಕಥೆಗಳ ಕೊಡುಗೆ ಮಹತ್ವದ್ದಾಗಿದೆ. ಕಲ್ಪನೆಗಿಂತ ನೈಜ ಜೀವನದ ಅನುಭವಗಳಿಗೆ ಆದ್ಯತೆ ನೀಡುವ ಆತ್ಮಕಥೆಗಳು ವ್ಯಕ್ತಿಯ ಹಾಗೂ ಸಮುದಾಯದ ಬದುಕಿನ ಚರಿತ್ರೆಯನ್ನು ದಾಖಲಿಸುತ್ತವೆ. ಈ ಹಿನ್ನೆಲೆಯಲ್ಲಿ ದಲಿತ ಆತ್ಮಕಥೆಗಳು ಕನ್ನಡ ಸಾಹಿತ್ಯದಲ್ಲಿ ಹೊಸ ಸಂವೇದನೆ ಮತ್ತು ಹೊಸ ಅಭಿವ್ಯಕ್ತಿ ವಿಧಾನವನ್ನು ರೂಪಿಸಿವೆ.

ಅರವಿಂದ ಮಾಲಗತ್ತಿ ಸೇರಿದಂತೆ ಹಲವಾರು ದಲಿತ ಲೇಖಕರು ತಮ್ಮ ಜೀವನಾನುಭವಗಳನ್ನು ಆತ್ಮಕಥೆಗಳ ಮೂಲಕ ದಾಖಲಿಸಿದ್ದಾರೆ. ದಲಿತ ಆತ್ಮಕಥೆಗಳ ಹುಟ್ಟಿಗೆ ಮರಾಠಿ ದಲಿತ ಆತ್ಮಕಥೆಗಳು ಪ್ರೇರಣೆಯಾಗಿವೆ ಎಂಬುದನ್ನು ಗಮನಿಸಬಹುದು. ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿ ದಲಿತ ಆತ್ಮಕಥಾ ಸಾಹಿತ್ಯವು ಸ್ವಲ್ಪ ತಡವಾಗಿ ಬೆಳೆಯಲು ಆರಂಭಿಸಿದರೂ, ಅದರ ಸಾಹಿತ್ಯಿಕ ಮತ್ತು ಸಾಮಾಜಿಕ ಮಹತ್ವ ವಿಶಿಷ್ಟವಾಗಿದೆ.

ಹೊಸಗನ್ನಡದ ದಲಿತೇತರ ಆತ್ಮಕಥೆಗಳಿಗೆ ಹೋಲಿಸಿದಾಗ ದಲಿತ ಆತ್ಮಕಥೆಗಳು ತಮ್ಮ ಅನುಭವದ ಸ್ವರೂಪ, ಭಾಷೆ, ಸಾಮಾಜಿಕ ಹಿನ್ನೆಲೆ ಮತ್ತು ನಿರೂಪಣಾ ವಿಧಾನಗಳಲ್ಲಿ ವಿಭಿನ್ನವಾಗಿ ಕಾಣಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತವೆ. ಇವು ವೈಯಕ್ತಿಕ ಬದುಕಿನ ಅನುಭವಗಳೊಂದಿಗೆ ಸಮುದಾಯದ ಸಾಮೂಹಿಕ ಬದುಕಿನ ವಾಸ್ತವತೆಯನ್ನೂ ದಾಖಲಿಸುತ್ತವೆ.

ದಲಿತ ಸಮುದಾಯದ ಆಹಾರ ಪದ್ಧತಿಯೂ ಕೆಲವು ಆತ್ಮಕಥೆಗಳಲ್ಲಿ ಜನಾಂಗೀಯ ವೈಶಿಷ್ಟ್ಯದ ಭಾಗವಾಗಿ ದಾಖಲಾಗಿದೆ. ಉದಾಹರಣೆಗೆ, ದನದ ಮಾಂಸವನ್ನು ಆಹಾರವಾಗಿ ಬಳಸುವ ಹೊಲೆಯ ಮತ್ತು ಮಾದಿಗ ಸಮುದಾಯಗಳ ಜೀವನಾನುಭವಗಳನ್ನು ಡಾ. ಹನುಮಂತರಾವ್ ದೊಡ್ಡಮನಿಯವರ 'ಪಂಚಮಿ' ಆತ್ಮಕಥೆಯಲ್ಲಿ ದಾಖಲಿಸಲಾಗಿದೆ. ಆಹಾರ ಪದ್ಧತಿಯಂತಹ ಅಂಶಗಳು ಒಂದು ಸಮುದಾಯದ ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ಮತ್ತು ಜನಾಂಗೀಯ ಬದುಕಿನ ಪ್ರಮುಖ ಭಾಗವಾಗಿರುವುದರಿಂದ, ಅವುಗಳ ಅಧ್ಯಯನವೂ ಮಹತ್ವದ್ದಾಗಿದೆ.

ಒಟ್ಟಾರೆಯಾಗಿ, ದಲಿತ ಆತ್ಮಕಥೆಗಳಲ್ಲಿ ಜನಾಂಗೀಯ, ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ, ಸಾಮಾಜಿಕ ಮತ್ತು ಪ್ರಾದೇಶಿಕ ವೈಶಿಷ್ಟ್ಯಗಳು ಪರಸ್ಪರ ಸಂಬಂಧ ಹೊಂದಿವೆ. ಇವುಗಳ ಮೂಲಕ ದಲಿತ ಸಮುದಾಯಗಳ ಬದುಕು,

ಹೋರಾಟ, ಸಂಸ್ಕೃತಿ, ಸಾಮಾಜಿಕ ಸಂಬಂಧಗಳು ಮತ್ತು ಅಸ್ತಿತ್ವದ ಪ್ರಶ್ನೆಗಳನ್ನು ಅರ್ಥಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಲು ಸಾಧ್ಯವಾಗುತ್ತದೆ.

ಉಪಸಂಹಾರ

ದಲಿತ ಆತ್ಮಕಥೆಗಳು ಕೇವಲ ವ್ಯಕ್ತಿಯ ಜೀವನಗಾಥೆಗಳಲ್ಲ; ಅವು ಒಂದು ಸಮುದಾಯದ ಸಾಮಾಜಿಕ, ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ, ಆರ್ಥಿಕ ಮತ್ತು ಪ್ರಾದೇಶಿಕ ಬದುಕಿನ ದಾಖಲೆಗಳಾಗಿವೆ. ಜಾತಿ ತಾರತಮ್ಯ, ಅಸ್ಪೃಶ್ಯತೆ, ಬಡತನ, ಹಸಿವು, ಸಾಮಾಜಿಕ ಬಹಿಷ್ಕಾರ ಮತ್ತು ಅವಮಾನಗಳಂತಹ ಅನುಭವಗಳ ಜೊತೆಗೆ ಶಿಕ್ಷಣ, ಸಂಘಟನೆ, ಹೋರಾಟ ಮತ್ತು ಸಾಮಾಜಿಕ ಪರಿವರ್ತನೆಯ ಆಶಯಗಳೂ ಇವುಗಳಲ್ಲಿ ವ್ಯಕ್ತವಾಗಿವೆ. ಜನಾಂಗೀಯ ವೈಶಿಷ್ಟ್ಯವು ಸಮುದಾಯದ ಜೀವನಶೈಲಿ ಮತ್ತು ಸಾಮಾಜಿಕ ಅಸ್ತಿತ್ವವನ್ನು ಪರಿಚಯಿಸಿದರೆ, ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ವೈಶಿಷ್ಟ್ಯವು ಅವರ ಆಚರಣೆ, ನಂಬಿಕೆ, ಭಾಷೆ, ಆಹಾರ ಪದ್ಧತಿ ಮತ್ತು ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ಚಟುವಟಿಕೆಗಳನ್ನು ಪರಿಚಯಿಸುತ್ತದೆ. ಸಾಮಾಜಿಕ ವೈಶಿಷ್ಟ್ಯವು ಶೋಷಣೆ, ಅಸಮಾನತೆ ಮತ್ತು ಸಾಮಾಜಿಕ ನ್ಯಾಯಕ್ಕಾಗಿ ನಡೆದ ಹೋರಾಟವನ್ನು ದಾಖಲಿಸುತ್ತದೆ. ಅದೇ ರೀತಿ, ಪ್ರಾದೇಶಿಕ ವೈಶಿಷ್ಟ್ಯವು ನಿರ್ದಿಷ್ಟ ಪ್ರದೇಶದ ಭೌಗೋಳಿಕ ಪರಿಸರ, ಭಾಷೆ, ಸಂಸ್ಕೃತಿ ಮತ್ತು ಜನಜೀವನದ ಚಿತ್ರಣವನ್ನು ನೀಡುತ್ತದೆ. ಆದ್ದರಿಂದ ದಲಿತ ಆತ್ಮಕಥೆಗಳು ಕನ್ನಡ ಸಾಹಿತ್ಯದಲ್ಲಿ ಮಹತ್ವದ ಸಾಹಿತ್ಯ ಪ್ರಕಾರವಾಗಿ ಗುರುತಿಸಿಕೊಳ್ಳುವುದರ ಜೊತೆಗೆ, ದಲಿತ ಸಮುದಾಯಗಳ ಬದುಕಿನ ಸಾಮಾಜಿಕ ಮತ್ತು ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ಚರಿತ್ರೆಯನ್ನು ದಾಖಲಿಸುವ ಪ್ರಮುಖ ಆಕರಗಳಾಗಿವೆ. ಇವುಗಳ ಅಧ್ಯಯನವು ಕನ್ನಡ ಸಾಹಿತ್ಯದ ವ್ಯಾಪ್ತಿಯನ್ನು ವಿಸ್ತರಿಸುವುದರ ಜೊತೆಗೆ, ಸಮಾಜದ ಅಂಚಿನಲ್ಲಿದ್ದ ಜನರ ಅನುಭವಗಳನ್ನು ಮುಖ್ಯವಾಹಿನಿಯ ಚರ್ಚೆಗೆ ತರುವಲ್ಲಿ ಮಹತ್ವದ ಪಾತ್ರ ವಹಿಸುತ್ತದೆ.

ಪರಾಮರ್ಶನ ಗ್ರಂಥಗಳು

- ಕುಪ್ಪೆ ನಾಗರಾಜ. (2013). *ಅಲೆಮಾರಿಯ ಅಂತರಂಗ.* ನವಕರ್ನಾಟಕ ಪ್ರಕಾಶನ.
- ಪೋತೆ, ಎಚ್. ಟಿ. (ಸಂ.). (2018). *ಕನ್ನಡ ದಲಿತ ಸಾಹಿತ್ಯ ಸಂಪುಟ–1, 3, 4.* ಕನ್ನಡ ಅಧ್ಯಯನ ಸಂಸ್ಥೆ.
- ಸುಳ್ಳದ, ಎಸ್. ಪಿ. (2006). *ಅಸ್ಪೃಶ್ಯದ ಭಾವಾನುಭವ.* ಮಿಲಿಂದ ಆನಂದ ಪ್ರಕಾಶನ.